

Nr 271.

Av herr **Jansson** i Edsbäcken, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 160, med förslag till förordning angående skogsvårdsstyrelser.*

1903 års skogslag och den under senare år tillkomna provisoriska ungskogslagen hava trots vissa brister dock i stort sett verkat mycket gott för tillvaratagande av det allmännas intresse vid skogens avverkning, föryngring och vård. Denna goda verkan är att tillskriva två omständigheter, som skänkt dessa lagar deras inneboende levande kraft. Dels var den förra en återväxtlag, som endast fastslog en princip, redan förut erkänd i det allmänna rättsmedvetandet, nämligen att den som borttager det växande skogskapitalet också är skyldig tillse att detsamma ersättes med ett nytt. Dels överlämnades tillsynen över efterlevnaden och tillämpningen av dessa lagar åt nyskapade organ, skogsvårdsstyrelserna, vilka visat sig på ett synnerligen lyckligt sätt hava löst de svårigheter, som lagens tillämpning ibland givit upphov till. Förvisso hava de former, under vilka skogsvårdsstyrelserna kunnat handhava sina angelägenheter, friare och mer självständiga än om de varit inordnade i ett ämbetsverk, väsentligt bidragit till, att de vunnit den skogägande allmänhetens förtroende och öra, så mycket viktigare som varje skogslags goda verkan mera är beroende på den upplysning, det intresse och de kunskaper som lagens verkställande organ förmå att skänka, än på det rent fiskaliska bestämmelserna i lagen.

Den frihet från onödigt byråkratiska former, vilken som regel kännetecknat skogsvårdsstyrelserna och deras tjänstemän, det betonande av att huvudvikten lagts på upplysningsverksamhet, den möjlighet för även andra än jägmästare att kunna ifrågakomma till den ledande forstliga befattningen — allt detta har skänkt skogsvårdsstyrelserna en viss tilltalande demokratisk prägel, har skänkt dem en popularitet, som är en tillgång som ej bör förslösas.

Kungl. Maj:ts propositioner om de olika skogslagar, som i år framlagts, synas även hava tagit sikte härpå, i det man bland annat tillbakavisat domänstyrelsens yrkande, att kommunsogor, sockenallmänningar, vissa stiftelsers, föreningar och sällskaps skogar skulle ställas under domänstyrelsens och skogsstatens handhavande.

Däremot har i § 2 av Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående skogsvårdsstyrelser den ändringen vidtagits i nu gällande bestämmelser, att till länsjägmästare hädanefter endast må kunna antagas person som avlagt jägmästareexamen. Från möjligheten att under konkurrens med övriga ifrågakomma till denna befattning äro därmed uteslutna alla de skogsmän vars högre skogliga utbildning baserats på avlagd realskoleexamen som minimifordran för inträde vid skogsinstitutet eller skogshögskolan.

Icke minst har skogsvårdens intresse ute i landet stimulerats av att sedan 1894 möjlighet till högre skoglig utbildning skapats även för dem, som icke tagit studentexamen, eller om de gjort detta, dock icke tänkt sig sin fortsatta bana som jägmästare, utan från början siktat på ett arbete i enskild skogstjänst. Den på *realskolan* som grundval byggda högre skogliga undervisningen, som ges vid skogshögskolans forstmästarekurs och förut vid skogsinstitutets motsvarande avdelning, har skänkt landet många framstående skogsmän i enskild tjänst. För en ung man som tillhört ekonomiskt mindre väl situerade klasser, men som tagit en vacker realskoleexamen, haft synnerlig lust och fallenhet för yrket, fått genomgå en mångårig praktik som inträdesvillkor vid kursen i fråga och slutligen erhållit en god utbildning vid skogsinstitutet eller skogshögskolans forstmästarekurs, innebär möjligheten till att söka en länsjägmästarettjänst en kraftig sporre, liksom medvetande om konkurrensen från detta håll ingalunda bidragit till att sänka nivån hos de till länsjägmästare antagna, utan tvärtom. Denna sporre för dem, som erhållit sin högre skogliga utbildning på realskolans grundval, denna möjlighet för det allmänna att på länsjägmästarens verksamhetsfält tillgodogöra sig en sådan i enskild tjänst förvärvad allmänt erkänd duglighet och lämplighet för befattningen, bör bibehållas. Man torde med förtroende kunna överlämna åt skogsvårdsstyrelserna att bland de många sökande som finnas välja den lämpligaste.

När man tar del av de skäl, som andragits, för att endast jägmästare skola vara berättigade att ifrågakomma till länsjägmästarebefattningar,

finner man, att dessa skäl inskränka sig till några kortfattade påståenden med enligt motionärens uppfattning synnerligen svag beviskraft.

Skogslagstiftningskommittén säger härom att den som ovillkorlig grund för kompetensbestämmelserna för skogsvårdsstyrelsernas forstliga biträde stadgat genomgången jägmästarekurs och fortsätter (sid. 495): »Även om med 1903 års lag och för dess handhavande ett dylikt krav icke behöft vara ovillkorligt, lär det nämligen vara oundgängligt med de nu föreslagna skogsvårdslagarnas innehåll icke blott med hänsyn till vissa skogars underkastande under hushållningsplaner, utan jämväl med hänsyn till behandlingen av skogar i exponerat läge, växtlig ungskog m. m. Det må härutinnan erinras, hurusom vid införandet av den nuvarande Gotlandslagen de enligt denna på skogsvårdsstyrelsen ankommande åliggandena ansågos av sådant mera krävande natur än de i 1903 års lag angivna, att den gotländska skogsvårdsstyrelsens forstliga biträde måste äga den kompetens, som erfordrades för vinnande av anställning såsom tjänsteman i skogsstaten, den i kommittéförslaget använda avfattningen beror därpå, att enligt de för skogshögskolan gällande stadganden även den där anordnade lägre kursens genomgående medför kompetens till viss anställning i skogsstaten. Att för skogsvårdsstyrelsernas ifrågasvarande biträden nöja sig därmed skulle icke vara tillfredsställande eller lämpligt, så mycket mindre som å de skogsegendomar, beträffande vilka skogsvårdsstyrelserna skola hava att öva tillsyn, i allt större utsträckning börjat anställas skogsmän av den högre fackutbildningen, gentemot vilka alltså en på samma utbildningsplan fotad auktoritet är av nöden.»

Kommittén anser sålunda att vissa skogars underkastande under hushållningsplan skulle göra det »oundgängligt» att endast jägmästare sattes som skogsvårdsstyrelsernas forstliga biträden. Detta skulle angiva att skogshögskolans kurs för skoglig utbildning lagd på realskolans grund ej skulle innebära fullständig utbildning i upprättande av hushållsplaner. Så är dock fallet. Därtill kommer att ett mycket stort antal av de från denna kurs utexaminerade just sysselsatts med utarbetande av hushållningsplaner, många av dem under tiotal av år uteslutande arbetat med sådana och därmed sammanhängande arbeten. De skogar där hushållningsplaner enligt de nya föreslagna skogslagarna skola tillämpas, äro kommunsskogar, sockenallmänningsskogar etc., vilka redan nu stå under forstmästares förvaltning och för vilka hushållningsplaner utarbetats av dessa och stadfästs av högre myndighet. Någon ändring i detta förhållande har icke i de nya lagarna föreslagits. Sådana hushållningsplaner hava sålunda sedan gammalt utarbetats av dessa personer som kommittén vill fränkänna

kompetens härför. Den erfarenhet i hushållningsplaners utarbetande, som många av dessa skogsmän besitta, är ofta större än en jämnårig jägmästares. Departementschefen anför i denna sak: »Den närmaste granskningen av uppgjorda planförslag tillkommer skogsvårdsstyrelsens fackutbildade tjänsteman, och styrelsens ledamöter äro för sin uppgift intresserade män, som genom flera liknande frågors behandling förvärvat en icke ringa erfarenhet om även rent skogstekniska spörsmål. Härtill kommer ytterligare den säkerhet för en sakkunnig prövning, som i den föreslagna lagen beretts skogsägarna genom rätt att hos domänstyrelsen överklaga skogsvårdsstyrelsens beslut angående fastställelse eller ändring av hushållningsplan.»

Vidare anför kommittén att »hänsyn till behandling av skogar i exponerat läge» skulle göra det oundgängligt att ställa ovannämnda villkor för innehav av länsjägmästarbefattning. Så som departementschefen i sitt yttrande erinrar om, har i de nu till riksdagen avgivna förslagen skyddsskogarna *icke* inlagts under skogsvårdsstyrelsernas tillsyn, utan bibehållits under skogsstaten, varför de yppade betänkligheterna i väsentlig grad neutraliserats, oavsett att det ej är den högsta teoretiska förutbildning som är avgörande för förmågan att sköta dessa skogar utan en långvarig praktik i deras handhavande.

Vidare skulle enligt kommitténs ord hänsynen till behandling av växtlig ungskog medföra som ovillkorligt krav genomgången jägmästarekurs. Om kommittén därmed avser att högsta teoretiska utbildning är nödvändig för skötseln av växtlig ungskog, så tillåter sig motionären framhålla, att vad länsjägmästarna beträffar, dessa icke skola verkställa några vetenskapliga undersökningar eller experiment utan endast följa de anvisningar som framkommit som obestriddiga sanningar i fråga om skötande av ungskog. Erfarenheten som samlats under en längre praktik som exempelvis biträdande länsjägmästare i ett län, eller som skogsman i enskild tjänst inom ett län, synes motionären medföra fullt lika stor kompetens för länsjägmästarebefattningen som en från skogshögskolans jägmästarkurs utexaminerad besitter utan nämnda praktik. Den tvååriga kurs, efter ofta nog fem, sex, sju års föregående praktik, som vid skogshögskolan är lagd på realskolans grund, skänker tillräcklig teoretisk utbildning för att kunna tillgodogöra sig de sanningar som den skogsvetenskapliga forskningen fastslår som obestriddiga. Ett bevis härför är att bland de skogskomplex här i Sverige, som allmänt erkändes vara med hänsyn till gallringar och vården av ungskogar värda att studera och som därför varit föremål såväl för Svenska Skogsvårdsföreningens

excursioner som på dennas initiativ demonstrerats för utländska skogsvårdsförbund, ej sällan befunnit sig skogar som under långliga tider skötts och allt fortfarande skötas av forstmästare.

Norrlands skogsvårdsförbund, som förutom skogsägare består av såväl statens som skogsvårdsstyrelsernas och enskilda skogstjänstemän, behandlade under år 1920 skogslagstiftningslagskommitténs betänkande å sitt ordinarie möte den 12—16 juni i Östersund. Därvid uttalades (förbundets årsskrift sid. 193—195) att dessa från skogshögskolans jägmästarekurs utexaminerade »under sin utbildning vid skogshögskolan resp. skogsinstitutet ej erhållit tillräcklig grundlig praktisk undervisning och handledning vid utförande av de arbeten som möta dem i de norrländska skogarna. Det uttalades önskvärdheten av någon inskränkning i den rent teoretiska undervisningen vid skogshögskolan. Dessa kunskaper om än i sig själva värdefulla komma till föga användning för skogsmannen vid utövande av hans verksamhet. Då redan den nya studeranden hade en bestämd uppfattning om att så ej skulle bliva fallet, bliver hans studium av sådana kunskapsgränar ej så inträngande i ämnet utan snarast ett tillfälligt inpräntande av vissa minnessaker, som, då vetandet ej direkt odlas och underhålles, snart nog förflyktigades. Såsom en sammanfattning av den förda diskussionen kan sägas att den oförtydligt gav vid handen att mötesdeltagarna hyste en enstämmig önskan om en grundligare praktisk utbildning för de nya skogsmännen, varigenom de bättre kunde motsvara de fordringar, som skogsägarna, såväl staten som de enskilda, ägde rätt att ställa på dem. Det uppdrogs åt förbundets styrelse att hos styrelsen för skogshögskolan anhålla om dess medverkan för ernående av det så enhälligt uttalade önskemålet.»

Att de speciella lagar, som varit gällande på Gottland sedan 1869 och som förnyats genom lagen av 30 mars 1894 och 13 juni 1908, upptagit samma kompetensbestämmelser som för antagande i statstjänst bör icke verka prejudicerande.

Slutligen andrager skogslagsstiftningskommittén, att den omständigheten att »å de skogsegendomar, beträffande vilka skogsvårdsstyrelserna skola hava att öva tillsyn, i allt större utsträckning börjat anställas skogsmän av den högre fackutbildningen gent emot vilka alltså en på samma utbildningsplan fotad auktoritet är av nöden». Till att börja med är detta påstående icke med verkliga förhållandet överensstämmande. I ett föredrag hållet vid Stockholms Jägmästareklubbs sammanträde den 31 januari detta år, refererat i Skogsvårdsföreningens tidskrift, häftet 3—4, har föredragshållaren påvisat att »de enskilda skogsägarna år 1907

hade 75 jägmästare i sin tjänst men år 1917 endast ca 70. Under de senaste åren hava de entledigat flera än som samtidigt nyanställts.» Föredragshållaren bestrider att »någon tendens till en sådan utveckling kommit till synes» som skogslagsstiftningskommittén angivit. Men även om så vore fallet, så har den från forstmästarekursen utexaminerade och sedan i praktisk skogstjänst tränade mannen all den auktoritet som är av nöden. I »Några statistiska siffror rörande ansökningarna till skogshögskolans forstmästarekurs i december 1922», som rektor vid skogshögskolan lämnat i tidskriften Skogens februarihäfte detta år, läses följande: »Av de 72 sökandena hade 14 avlagt studentexamen därav 9 på reala linjen och 43 hade avlagt realskoleexamen. Av de återstående föredro 1 betyg från ring IV, 4 från ring III, 6 från ring II, 3 från ring I och 1 från 5:te klass i allmänt läroverk. Antagna blevo 4 realstudenter, 1 latinstudent, 2 från ring III, 2 från ring II och 6 med realskoleexamen. Längden av genomgången skogspraktik var i medeltal för de antagna eleverna 57,5 månader. Av förestående uppgifter torde kunna framgå, vilken svår konkurrens som råder om inträdet vid skogshögskolans forstmästarekurs.» Detta medför helt naturligt alltfört en god rekrytering av denna kår.

Det har också visat sig att dessa skogstjänstemän, tack vare synnerliga anlag, grundlig förutbildning, en god undervisning vid skogsinstitut och skogshögskola, på berömvärd sätt innehåft och skött såväl ordinarie som biträdande länsjägmästarebefattningar ävensom andra mer krävande skogliga tjänster, såsom skogschefer för åtskilliga av våra största skogsbolag, förvaltare av härads- och sockenallmänningar, föreståndare för skogsskolor o. dyl.

Departementschefen anför helt kort: »Det sålunda framställda kravet på högsta möjliga teoretiska utbildning hos skogsvårdsstyrelsernas fackmannabiträde har biträts utav såväl styrelsernas delegerade som domänstyrelsen, och icke heller har någon gensaga däremot gjorts uti de överkommittébetänkandet i övrigt avgivna yttrandena.»

Anledningen härtill torde vara att man velat avvakta vilket förslag som skulle framkomma och har kanske även denna detalj förbisett.

Någon anledning att befara att länsjägmästarnes kompetens skulle sjunka därför att tillfället till konkurrens funnes med särskilt framstående skogsmän från den på realskolans grundval lagda tvååriga kursen synes mig dels innebära ett oförtjänt misstroendevotum mot skogsvårdsstyrelsernas förmåga att välja den bäste och även ett oförtjänt underskattande av den insats som en privat skogsman av denna klass kan

göra i skogsvårdshänseende. Ser man efter vad som skogsvårdsstyrelsernas uppdrag omfattar, så finnes där intet som icke redan nu ehuru tillämpat på enskild skogs förvaltning verkställas av från denna kurs utgångna personer. Den första uppgift som skogsvårdsstyrelsen har sig ålagd gent emot den enskilde skogsägaren är att tillmötesgå honom med råd och upplysning angående skogsvård. Först därefter kommer lagens tillämpning vid lagstridiga avverkningar, vägran att verkställa kulturarbeten etc., vilken tillämpning dock bör föregås av underhandling om godvillig överenskommelse i saken. Därvid är den praktiska erfarenhet och underhandlingsförmåga, som förvärvas under arbetet i enskild tjänst, en egenskap av största betydelse på länsjägmästareplatsen. Den konkurrens, som jägmästaren blir utsatt för genom jämförelse med en medsökande med dessa kvalifikationer, kan icke annat än lända länsjägmästarebefattningen till gagn.

Med hänsyn till

att de friare demokratiska former, som verka gynnsamt på skogsvårdsstyrelsernas möjlighet att påverka den skogägande allmänheten, i mesta möjliga mån böra bibehållas och

att möjlighet att erhålla länsjägmästarebefattning därför även bör stå öppen för en person, som förvärvat sin högre skogligen utbildning vid skogsinstitutet eller skogshögskolans forstmästarekurs och

att det synes vara orätt att utesluta från denna möjlighet en hel del för befattningen kompetenta och lämpliga personer, då det kan lända skogsskötseln till gagn, att på en länsjägmästareplats tillgodogöres även de lärdomar som speciellt inhämtas i enskild skogstjänst,

så får jag härmed föreslå att § 2 i förslaget till förordning angående skogsvårdsstyrelser får följande lydelse:

Hos skogsvårdsstyrelse skall såsom biträde (länsjägmästare) vara anställd en skogligen bildad man, vilken avlagt fullständig avgångsexamen från skogshögskolans jägmästare- eller forstmästarekurs eller där emot svarande kurser vid skogsinstitutet.

Därjämte må skogsvårdsstyrelse, där så finnes erforderligt, anställa biträdande länsjägmästare.

Stockholm den 6 april 1923.

Carl Jansson

i Edsbäcken.

